

TARİH YAZICILIĞI:

İnsanlar, çeşitli alanlarda edindiği tecrübeleri gelecek nesillere aktarma ihtiyacı duymuştur. Bundan dolayı kendileri ile ilgili çeşitli konuları yazılı hâle getirmişlerdir.

Hititlerde **anallar** (yıllıklar),

Kök Türklerde **kitabeler**,

Osmanlılarda **vakayinameler**,

Ruslarda **kronikler** tarih yazıcılığına örnek gösterilebilir.

İnsanların olayları kaydetme ihtiyacı tarih yazıcılığını ortaya çıkarmıştır. Ancak tarih yazıcılığı insanların ihtiyaçlarına, beklentilerine, dönemin siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel özelliklerine göre değişiklik göstermiştir. Bunun temel sebebi, insanların zaman içerisinde düşünce ve ihtiyaçlarından meydana gelen değişikliklerdir.

Yazılış şekillerine göre tarih yazıcılığı aşağıdaki gibidir.

1-Hikâyeci (Rivayetçi) Tarih Yazıcılığı:

İlk olarak Eski Yunan'da MÖ 5. Yüzyılda yaşamış olan **Heredotos** (Heredot)'un yazdığı Tarih (Historia) bu türün ilk örneğidir. Bu tür tarih yazıcılığında hikâye ve efsanelerle dolu bilgiler nakledilirdi. Genellikle yer ve zamandan bahsedilmekle birlikte sebebe ve sonuç ilişkileri üzerinde çok durulmazdı. Ancak **Heredot**, olayları peş peşe sıralamakla kalmayıp onları bir düzen içerisinde aktarmıştır.

XVIII. yüzyıla kadar Avrupa ve İslâm dünyası tarihçiliğinde bu tarzda kaleme alınan eserler vardır.

2-Öğretici Tarih Yazıcılığı:

Öğretici tarzda eser veren tarihçiler mensup oldukları toplumu harekete geçirerek milli birlik ve ahlaki değerleri geliştirmişlerdir. Bu tarz tarihi yazıcılığında topluma fayda sağlamak amaçlanır. Bu tarzın ilk temsilcisi **Thukydides** (Tukidides) Büyük yenilgileri takip eden zamanlarda ya da toplumun fikir yönünden birlik içinde olmadığı dönemlerde bu eserler ilgi çekmiştir.

Öğretici tarih yazıcılığına Avrupa'da ve ülkemizde XIX. yüzyıla kadar devam edilmiştir.

3-Araştırmacı (Neden-Nasilcı) Tarih Yazıcılığı:

Buna "Modern Tarih Yazıcılığı" da denir. Günümüz tarihçileri sadece olayları anlatmaz, onları değerlendirir, hangi nedenlerden kaynaklandığını araştırır ve sonuçlarını belirler. Modern tarihçi "Ne oldu? Sorusu ile birlikte "Nasıl oldu?",

Hangi nedenlerden kaynaklandı?" sorularının da cevabını bulmaya çalışır.

Bu tür tarih anlayışında olaylar sadece anlatılmaz aynı zamanda tarafsız bir gözle objektif biçimde yorumlanmaktadır.

Olayların nedenleri ve sonuçları derinlemesine incelenir. Araştırmacı tarih yazımı XIX. Yüzyılda doğmuştur. Bu tarz tarih yazıcılığında tarihi olaylar tek bir sebebe dayandırılmıştır. Dönemin toplumsal, ekonomik, siyasi, dini, kültürel yapıları ayrıntılarıyla ele alınır ve yalın bir şekilde yazılır. Bu tür tarih yazıcılığında tarihi olaylar kaynaklara dayalı olarak araştırılır ve başvurulan kaynaklar oluşturulan eserde dipnot olarak belirtilir. Ayrıca eserlerde araştırmacı tarih yazıcılığında olayların gelişimi, yeri zamanı, sebepleri ve sonuçları ve bunlar arasındaki ilişkiler bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Bu türün bazı temsilcileri:

-Halil İnalcık

-Fernard Braudel (Fernand Brudel)

-Marc Bloch (Mark Bloh)

İslâm Tarih yazıcılığının başlaması ve bu alanda önemli tarih yazıcılar:

İslam tarih yazıcılığı, VII. Yüzyılda olayların hikâyeci anlatım tarzıyla nakledilmesi şeklinde ortaya çıkmıştır.

IX. Yüzyılda yaşamış olan **Taberi**, İslâm tarih yazıcılığını hikâyeci bir anlatımdan kurtarmıştır.

. XV. yüzyılda İbn Haldun, konularını tarih felsefesi çerçevesinde ele almıştır

TÜRKLERDE TARİH YAZICILIĞI:

Türk tarihi, başlangıçta sözlü tarih dediğimiz türler olan destanlar ve efsanelerde yer almıştır. Türk tarih yazıcılığının en önemli örneklerine **II. Köktürk Devleti Hükümdarı Bilge Kağan** tarafından diktirilen **Orhun Kitabeleri**'nde rastlanmıştır. Kitabelerde Türk tarihine dair önemli bilgiler yer almıştır. Tarih yazıcılığı Türk- İslam devletleri döneminde de gelişme göstermiştir.

Osmanlılar Döneminde tarih yazıcılığını Şehnameci adı verilen kimseler yapmıştır.

Zamanla şehnameciliğin yerini **vakayinamecilik** almıştır. Bunu yazanlara da **vakanüvis** denmiştir.

İlk vakanüvis **Halepli Mustafa Naima Efendi'dir.**

-Naima Efendi, tarihin sadece olaylar dizilişinden ibaret olmadığını belirterek belgelerin dışında sosyolojik yorumlara yer verilmesini savunan bir tarihçilik anlayışını benimsenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Tarih Yazıcılığı:

Cumhuriyet Döneminde yeni tarih anlayışının ortaya çıkmasında Atatürk'ün büyük rolü olmuştur. **I. Türk Tarih Kongresinde** Türk tarihçileri Atatürk'ün çizdiği ana hatlar üzerinde çalışmalar yapmışlar. Bu çalışmalar sonucunda Türk Tarih Tezi ortaya çıkmıştır. Türklerin dünya uygarlıklarının gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunun kanıtlamayı amaçlamıştır.

Atatürk'ün 1931'de kurduğu **Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin** amacı Türk, İslam ve dünya tarihinin incelemek ve elde edilen sonuçları her türlü yolla yaymaktır. Kurum bu amaçlarını gerçekleştirmek için anma törenleri, konferanslar, seminerler, kongreler düzenlemekte, kazılar yaptırmakta; Türk ve Türkiye tarihine ait kitaplar yayımlamaktadır.